

Francine Friedman, *Yugoslavia, A Comprehensive English-Language Bibliography*, Compiled and Edited by Francine Friedman, Scholarly Resources Inc., Wilmington, Delaware, 1993, str. 547.

Svekoliki pasionirani interes svjetske javnosti, pa bila ona politička, publicistička ili naučna, svakodnevno je bila prisutna u toku posljednjih nekoliko godina u kriznoj stvarnosti Bosne i Hercegovine. Isprva, kako se činilo, taj naglašeni interes budio je nadu ako ništa, a ono u realno sagledavanje političkih i društvenih procesa i događanja na ovome prostoru. Međutim, obilje nedovoljno promišljenih i površnih studija, članaka i izraženih pogleda vodilo je stavu da je strani interes za stvarnost i prošlost Bosne i Hercegovine imanentno neodgovoran, nedovršen, pa u izvjesnoj mjeri i opskuran. Mada to nije ništa novo i neočekivano, u izvjesnom smislu izazivao je kod domaće kulturne i naučne javnosti indolenciju naspram novih publikacija do kojih se moglo doći i teško i nesistematski.

U tom smislu možda može da bude pozitivni teg u ovom neravnopravnom odmjeravanju djelo Amerikanke Dr. Francine Friedman, predavača na odjelu za političke nauke, a pri Centru za evropske studijske programe, na Ball State University u Muncie, Indiana. Pozitivni, prvenstveno u smislu našega informisanja o jednom od načina sticanja znanja o prostoru u kome je Bosna i Hercegovina najčešće u centru diplomatske pažnje, političkih pregovora i nadmudrivanja, te ratnih previranja. Autor ove bibliografije nam na engleskom jeziku nudi opširnu listu, pod nazivom Jugoslavija, za koju sama navodi da će istraživačima i drugim zainteresovanima ponuditi samo ideje o materijalu i gradi koja je dostupna, a nedovoljno dosad prisutna. Ova skromna misao je izrečena nakon prikupljenih 9059 stavki, tj. bibliografskih jedinica koje se kao fus-note pojavljuju u člancima i knjigama, a do kojih je autor došao. One obuhvataju društvene i prirodne nauke, svrstane u sedam tematskih cjelina - geografija, istorija, ekonomija, politika, država, antropologija, kultura. Unutar svake od ovih oblasti date su stavke koje se odnose na nesumnjivo uvijek aktuelnu problematiku. Tako, na primjer, u okviru cjeline koja se odnosi na pravo nude se politički sistemi, titoizam, masovne organizacije, etnički konflikti, jezik, te pojedine političke ličnosti. Oblast kulture obuhvata umjetnost, obrazovanje, religiju. Ono što je zanimljivo jeste i sama namjera autora da pri izboru bibliografskih jedinica akademska vrijednost nije bila presudna, nego su neke jedinice bile i namjerno previdene. Svrha se prvenstveno iscrpljivala navodima jedinica koje su pisane na engleskom jeziku i to u što većem broju, a odnose se na prostore bivše Jugoslavije. Prirodno, bez obzira na opširnost bibliografije, ona ni u kom slučaju ne može biti iscrpljena, te su književnost, lingvistika, antropologija, arheologija i prirodne nauke nedovoljno predstavljene. Reprezentativni primjeri ovih disciplina su većinom interdisciplinarnog karaktera.

Što se tiče bibliografije koja se odnosi na istorijsku problematiku, ona seže od praistorije, pa preko srednjeg vijeka, perioda Otomanskog Carstva, Austro-Ugarske

Monarhije, te Prvog svjetskog rata, do Kraljevine SHS i Drugog svjetskog rata, doduše potpuno neujednačenog obima i vrijednosti. Socijalne, ekonomske i kulturne prilike takode su predmet interesa. Nažalost, zastupljene su u vrlo malom broju jedinica. Interesantno je da je pedesetak jedinica posvećeno memoarima, a stotinu pedeset jedinica istorijskim ličnostima od kojih su najzastupljeniji Draža Mihailović i Alojzije Stepinac, mada su sa većim brojem jedinica prisutni i Stjepan Radić, Josip Juraj Štrosmajer, Svetozar Marković, te Vuk Karadžić. Istoriografija, istoričari, te objavljena dokumentacija broji zanemarljivih dvadesetak jedinica, što je uistinu nedovoljno za zainteresovane istraživače.

Razočaravajuće može se činiti činjenica da se od ovog impozantnog broja bibliografskih jedinica direktno na Bosnu i Hercegovinu odnosi samo 64, ali ovaj broj ne treba da bude razlog za prenebjegavanje djela, s obzirom na kompleksnost odnosa sa susjednim zemljama, te zajedničku prošlost i budućnost.

Sam autor navodi da je sve bibliografske jedinice prikupljao u skladu sa vlastitim istraživanjima, te se područje njegovog interesa radom stalno proširivalo i produbljavalo, a što je, razumljivo, rezultiralo neravnomjernom zastupljenošću pojedinih segmenata ovako široko postavljenog zadatka. Bibliografska lista obuhvata period od 19 stoljeća do sadašnjosti, premda savremeni članci, monografije i studije koje se tiču raspada Jugoslavije nisu u dovoljnoj mjeri zastupljeni. Izdanja publikovana u devedesetim godinama nisu adekvatno prezentovana, čega je svjestan i sam autor. Samo pitanje je da li je to bilo i moguće zadovoljavajuće učiniti s obzirom da je sama bibliografija izdata 1993. godine.

Sonja Dujmović

Zdenko Radelić, *Hrvatska seljačka stranka 1941.-1950*, Hrvatski institut za povijest, Biblioteka Hrvatska povjesnica, Monografije i studije, knjiga 3, Zagreb, 1996, str. 256.

Historiografija o razdoblju nakon 1945.godine je, uglavnom, bila orijentirana na istraživanjima o Komunističkoj partiji i uspostavljanju "narodne" vlasti u svim dijelovima bivše Jugoslavije. Na osnovu dosadašnje literature stječe se utisak da je izvan komunističkog bloka postojala neka neodređena politička masa "ostataka građanskih snaga" koja se nalazila na margini političkog života, zato su knjige poput ove Zdenka Radelića izuzetno dobro došle da se upoznamo i sa tim dijelovima društvene strukture u vremenu poslije 1945.godine. Za analizu je autor izabrao Hrvatsku seljačku stranku (HSS), najbrojniju i najjaču političku stranku hrvatskog naroda u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Vojvodini u vremenu između dva svjetska rata. Historije pojedinih političkih stranaka nisu posebno interesantna štiva, međutim, knjiga dr. Zdenka Radelića na izuzetno zanimljiv način priopćava